

Belastingheffing van multinationals in een globale marktomgeving; naar een Corporate Tax 2.0?

Maarten de Wilde*

Trailer

De manier waarop landen winstbelasting heffen van multinationals is hopeloos verouderd. Winstbelastingssystemen zijn gebaseerd op een economische realiteit van 100 jaar geleden en niet langer toegerust op de economische werkelijkheid van vandaag. Is het niet tijd om eens na te denken over een fundamentele belastinghervorming? De auteur geeft een suggestie: de *Corporate Tax 2.0*.

1 Inleiding

De manier waarop landen winstbelasting heffen van multinationals is sterk verouderd. Winstbelastingssystemen zijn gebaseerd op een economische werkelijkheid van grofweg een eeuw geleden. Toen draaide internationale handel vooral om bulkhandel en kapitaalintensieve 'bricks-and-mortar' industrieën. Tegenwoordig hebben we echter multinationals, open markten, 'intangibles' en internet. Het wordt steeds duidelijker dat de huidige belastingssystemen daar eigenlijk niet op zijn toegerust. Daarom is het tijd om na te denken over een fundamentele hervorming van de winstbelasting. In deze bijdrage wordt een suggestie gedaan voor een alternatief: de 'Corporate Tax 2.0'. Een nieuwe heffingssystematiek om ondernemingswinsten te belasten zonder dat deze internationale ondernemings- en investerings(locatie)beslissingen beïnvloedt. Het internationale concern wordt daarin als één belastingplichtige gezien en krijgt een aftrek voor de kapitaalvergoedingen die het de aandeelhouders betaalt. De heffingsgrondslag wordt geografisch verdeeld over de landen waar het concern zijn producten en diensten effectief afzet, in plaats van de landen waar het investeert zoals nu het geval is. Het is een model voor een neutralere winstbelastingheffing van multinationals. Realistisch? Het lijkt voor landen of regio's aantrekkelijk om over te stappen, zowel gezamenlijk als individueel. Het bevordert het investeringsklimaat.

De belastingheffing van multinationals staat momenteel volop in de schijnwerpers. Binnen de samenleving wordt gediscussieerd over belastingposities van multinationals en belastingconcurrentie door landen. Het lijkt erop dat landen met hun winstbelastingssystemen internationale bedrijfsprocessen beïnvloeden en bedrijven daardoor economisch gezien suboptimale ondernemingsbeslissingen nemen. Landen verstoren ondernemingsbeslissingen door binnenlandse en grensoverschrijdende economische activiteiten fiscaal verschillend te behandelen. Daarnaast is van onderlinge coördinatie geen sprake, waardoor gaten en overlappen ontstaan met als gevolg dat ondernemingswinsten dubbel worden belast of onbelast blijven. Misschien wel het grootste probleem is dat de winstbelastingssystemen van landen zijn verouderd. Zij stammen uit de jaren twintig van de vorige eeuw en zijn sindsdien steeds opgelapt waar zij niet adequaat functioneren. Er is eerder sprake van symptoombestrijding dan dat het probleem bij de oorzaak wordt aangepakt. De systemen gaan uit van lokaal georganiseerde bedrijfsmodellen, gericht op een stevige fysieke aanwezigheid in een land, dicht bij de klant. De werkelijkheid is echter steeds vaker een andere. Bedrijven organiseren hun bedrijfsprocessen tegenwoordig op Europees of zelfs mondiaal niveau. Bovendien is een fysieke aanwezigheid in een land niet altijd nodig meer vanwege het internet. Het heffingsmodel is niet toegerust om de maatschappelijke en economische werkelijkheid van vandaag nog adequaat te ondervangen. Globalisering en internationalisering lijken de verwijdering tussen fiscaliteit en economische werkelijkheid te versterken. Dat is niet goed voor de economie.

*M.F. De Wilde LL.M, PhD, is als onderzoeker en universitair docent verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Universiteit van Amsterdam en fiscalist te Rotterdam. Op 15 januari 2015 verdedigde auteur zijn proefschrift *'Sharing the Pie'; Taxing multinationals in a global market* aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (*cum laude*). Het manuscript van het proefschrift is beschikbaar op ssrn.com. Deze bijdrage geeft een samenvatting van de onderzoeksresultaten en maakt deel uit van het facultaire onderzoeksprogramma van de EUR getiteld 'Fiscale autonomie en haar grenzen'.

Eigenlijk zouden wij ons eens fundamenteel moeten herbezinnen op de manier waarop wij ons internationale bedrijfsleven in de winstbelastingheffing betrekken. Hoe zouden wij internationale concerns wél moeten belasten? In deze bijdrage wordt een suggestie gedaan voor een alternatief, neutraler heffingsmodel: de *Corporate Tax 2.0*. Daarbij wordt ook ingegaan op de eigenschappen van dit model en worden mogelijke effecten geschetst als landen zouden overstappen.

2 Corporate Tax 2.0: een formule

2.1 Vier bouwstenen: 'Wie', 'Waarover', 'Waar' en 'Hoeveel'

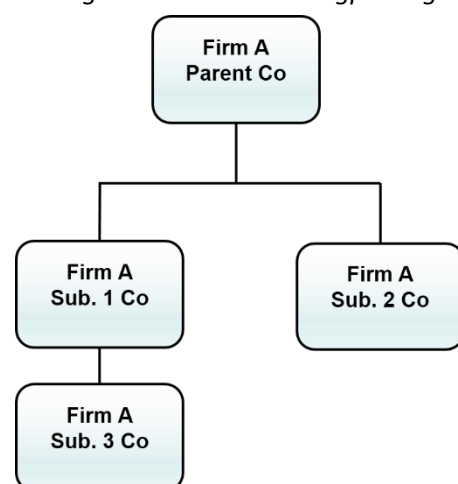
Het voorstel laat zich samenvatten in de formule *Tax Payable by 'Firm A' in Country X = Tax Rate * 'Firm A's' Worldwide Rents * (Domestic Sales / Worldwide Sales)*. De door het betreffende concern ('Firm A') in land X te betalen belasting is gelijk aan het belastingtarief in land X (*Tax Rate*) vermenigvuldigd met de door het concern wereldwijd behaalde ondernemersrent (*Worldwide Rents*) en vermenigvuldigd met een breuk waarin de verhouding tussen de binnenlandse omzet en de wereldwijd behaalde omzet tot uitdrukking komt (*Domestic Sales / Worldwide Sales*).

De formule is opgebouwd uit vier bouwstenen. De eerste is het 'heffingssubject', de belastingplichtige, waarin tot uitdrukking wordt gebracht *wie* belast wordt: het internationale concern, de groep gelieerde lichamen, als één belastingplichtige (zie nader par. 2.2). De tweede bouwsteen is het 'heffingsobject', het belastbare bedrag, waarin tot uitdrukking komt *waarover* de belasting geheven wordt: de ondernemersrent, ook wel overwinst, het behaalde investeringsrendement dat uitgaat boven het beleggingsrendement op het eigen vermogen (zie nader par. 2.3). De derde bouwsteen is de 'allocatie', de grondslagtoerekening, waarin tot uitdrukking komt *waar* – dat wil zeggen in welk land – de ondernemersrent van het belastingplichtige concern geografisch zal neerslaan (zie nader par. 2.4). De geografische toerekening verloopt aan de hand van een fractionele benadering, een verdeelsleutel gebaseerd op omzetverhoudingen. De vierde bouwsteen is het door land X te bepalen 'belastingtarief', waarin tot uitdrukking komt *hoeveel* belasting het belastingplichtige concern daar zal moeten betalen over het aan dat land toekomende deel van de wereldwijd behaalde overwinst (zie nader par. 2.5). Laten wij over deze bouwstenen wat nader uitweiden.

2.2 'Wie': de groep als belastingplichtige

De eerste bouwsteen is het 'subject'. Het huidige systeem is gebouwd op wat in het internationaal belastingrecht *separate accounting* wordt genoemd. Ieder lichaam (zoals de B.V., N.V., Ltd., S.a.r.l., S.A., A.G., GmbH, Inc., Corp., etc.) wordt aangemerkt als zelfstandig belastingplichtig. Dit geldt ook als sprake is van een groep lichamen die deel uitmaken van hetzelfde, functioneel geïntegreerde internationale concern. Neem bijvoorbeeld het hiernaast geschetste concern *Firm A*, bestaande uit een moedermaatschappij (*Parent Co.*) en drie gecontroleerde dochtermaatschappijen (*Sub 1 Co.*, *Sub 2 Co.* en *Sub 3 Co.*). In het huidige systeem is sprake van vier vennootschapsbelastingplichtigen. Dit is historisch zo gegroeid. Deze realiteit creëert arbitragegerisico's, vooral in een internationale omgeving waar effectieve belastingtarieven verschillen.

Fig. 1: van vier belastingplichtigen...

De zelfstandige belastingplicht van lichamen biedt internationale concerns namelijk de mogelijkheid om fiscaal erkende juridische transacties op te zetten onder de paraplu van het geïntegreerde concern.

Internationale ondernemingsactiviteiten kunnen soms – fiscaal geïndiceerd – juridisch zodanig worden ingekleed dat belastinggrondslag verschuift naar het relatief laagstbelastende land (*ceteris paribus*).

Fig. 2: naar één belastingplichtige

Om dit effect op adequate wijze te adresseren betreft de *Corporate Tax 2.0* het concern, *Firm A* in het voorbeeld, in de heffing als één enkele belastingplichtige. De reden om het concern als één belastingplichtige in de heffing te betrekken – in plaats van ieder afzonderlijk lichaam waaruit het is opgebouwd zoals nu gebeurt –, is dat het concern in economische zin één entiteit vormt. Deze ‘concerngedachte’ kan worden gerealiseerd door middel van fiscale consolidatie, te weten consolidatie voor de belastingheffing op een wijze vergelijkbaar met die in het jaarrekeningenrecht. In de Nederlandse vennootschapsbelasting gebeurt dit onder toepassing van het fiscale-eenheidsregime. Deze regeling werkt echter alleen voor zover het concern zijn activiteiten in Nederland uitoefent. In Nederland is grensoverschrijdende fiscale consolidatie helaas onmogelijk.

De effecten van een dergelijke ‘concerninsteek’ zijn dat alle verstoringen die in het huidige *separate-accountingmodel* ontstaan zouden worden verholpen. Met de *Corporate Tax 2.0* zou rechtsvormneutraliteit worden bereikt. Het concern zou zijn activiteiten juridisch kunnen inrichten zonder dat belastingheffing deze beslissingen beïnvloedt. Problemen in het huidige systeem vanwege een verschillende behandeling van filialen (fiscaaltechnisch geduid als *vaste inrichtingen*) en dochtermaatschappijen zouden zijn weggenomen. Maatregelen gericht op het wegnemen van economisch dubbele belastingheffing zoals de deelnemingsvrijstelling zouden binnen concernverband overbodig raken. Enkelvoudige heffing zou van rechtswege worden bereikt. Met de fiscale eliminatie van interne transacties zou ook de onderkapitalisatieproblematiek, het bovenmatig financieren van dochtermaatschappijen met schulden vanwege de renteaftrek, zijn opgelost.

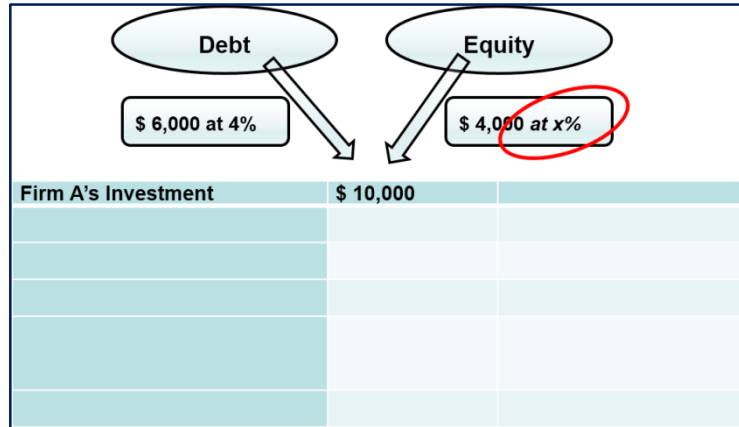
2.3 ‘Waarover’: ondernemersrent als heffingsgrondslag

De tweede bouwsteen is het object. Het idee is om het investeringsrendement in de heffing te betrekken voor zover deze het normale rendement overschrijdt. Een onderneming kan worden beschouwd als een organisatie van de productiefactoren kapitaal en arbeid die in het economische verkeer door de ondernemer zijn samengebracht met de bedoeling een rendement te behalen bovenop de vergoedingen voor kapitaal en arbeid. De vergoeding voor arbeid – lonen, salarissen – wordt doorgaans belast via een inkomsten-/loonbelasting. De vergoeding voor kapitaal geïnvesteerd door de portfolio-investeerder, portfolio-rendementen zoals interest op obligaties, dividenden op aandelen, royalty’s en gebruiksvergoedingen, worden in de regel belast met een vermogensinkomstenbelasting. In Nederland geldt bijvoorbeeld de vermogensrendementsheffing (‘box 3’). Wat resteert is de ‘overwinst’, de *business cash flow*, of ‘ondernemersrent’. Dit bedrag kan worden vastgesteld door het bruto-investeringsrendement te nemen – dat wil zeggen het bruto-rendement op het geïnvesteerde eigen vermogen – en daarop vervolgens de vergoeding voor de factoren arbeid (loon-/salariskosten) en kapitaal in aftrek te brengen. De kapitaalvergoeding bestaat dan uit twee componenten: (i) de verschuldigde vergoeding voor het verstrekte vreemde vermogen (interest) en (ii) de equivalent daarvan voor de eigen-vermogenverstrekking, de zogenoemde *opportunity cost of capital*.

Een cijfervoorbeeld ter illustratie.

Firm A uit het voorbeeld hierboven investeert op enig moment \$10.000. Laten wij aannemen dat *Firm A* de investering heeft gefinancierd met \$6.000 schuld en \$4.000 eigen vermogen. De verschuldigde rente bedraagt 4%. Deze rente zou onder de *Corporate Tax 2.0* aftrekbaar zijn, net als in het huidige model. Voor het door de aandeelhouders verstrekte eigen vermogen is *Firm A* in economische zin een met interest gelijkende vergoeding verschuldigd, de *opportunity cost*.

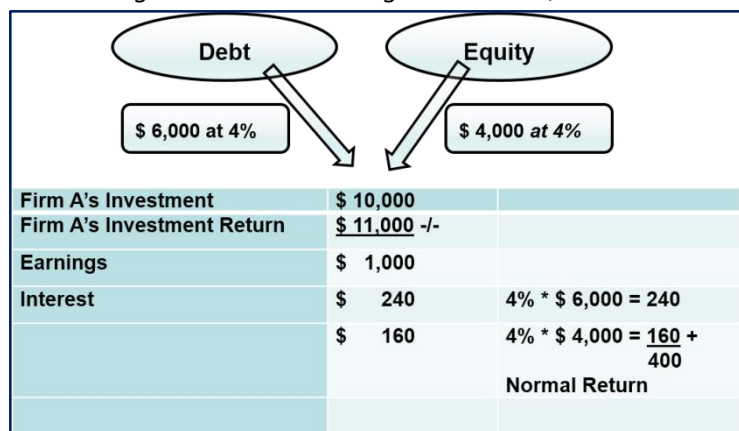
Fig. 3: investering \$10.000 – opportunity cost

De portfolio-aandeelhouder verwacht kort en eenvoudig gezegd minstens een normaal rendement op zijn belegging, vergelijkbaar met rente op een obligatie. De financieringstheorie van Modigliani en Miller laat ik hier omwille van de eenvoud overigens onbesproken. Hij investeert het vermogen in de hoop op of wellicht zelfs de verwachting van een rendement dat daar boven uit stijgt. Anders zou hij het kapitaal wel als vreemd vermogen beschikbaar hebben gesteld. Als het idee is alleen de overwinst in de heffing te betrekken, dan zal ook de *opportunity cost* bij *Firm A* aftrekbaar moeten zijn, in het voorbeeld tegen 4%. Anders zou het systeem prikkelen tot financiering van investeringen met vreemd vermogen, verstrekking van een relatieve belastingsubsidie voor het aangaan van schulden zoals het huidige systeem doet: de zogenoemde 'financieringsdiscriminatieproblematiek'.

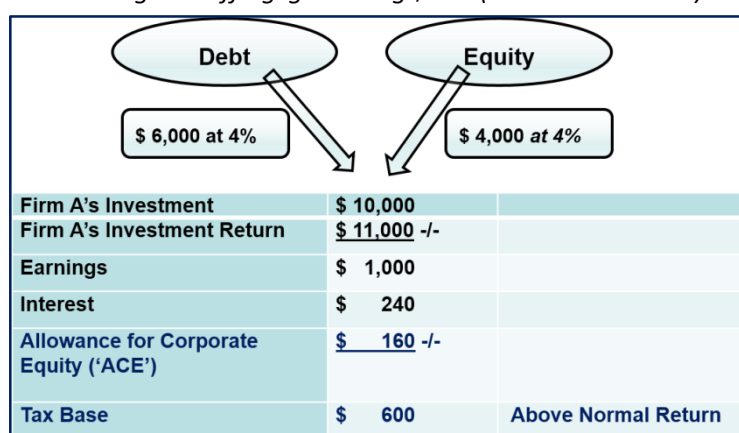
Laten we aannemen dat *Firm A* een bruto-investeringsrendement behaalt van \$11.000, zijn omzet. Een cijfermatige uitwerking leidt vervolgens tot een renteverplichting van \$240 en een *opportunity cost* van \$160, in totaal \$400, het 'normale rendement' op de investering van *Firm A* in het voorbeeld.

Fig. 4: bruto-investeringsrendement \$11.000

Om zeker te stellen dat alleen ondernemersrent wordt belast, zijn beide kapitaalvergoedingen, zowel de \$240 rente als de \$160 *opportunity cost*, in de *Corporate Tax 2.0* fiscaal aftrekbaar. Wat overblijft, is een heffingsgrondslag van \$600, de overwinst van *Firm A*. In het huidige systeem is slechts de \$240 rente aftrekbaar, wat aanleiding geeft tot financieringsdiscriminatie, de fiscale subsidie voor schuldfinanciering. Het mechanisme van de aftrek van de

Fig. 5: heffingsgrondslag \$600 (ondernemersrent)

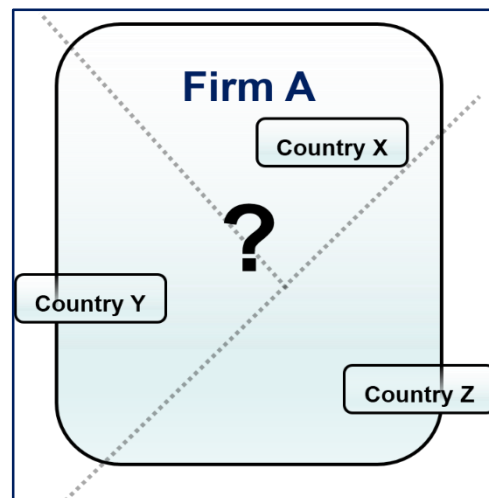
kapitaalvergoeding wordt 'vermogensaf trek' of *Allowance for Corporate Equity* genoemd. Er zijn landen, België bijvoorbeeld, die een vermogensaf trek daadwerkelijk toepassen. Men spreekt daar van de 'notionele interestaf trek'. De Belgische wetgever heeft de notionele interestaf trek neergelegd in *Onderafdeling IIIbis. - Aftrek voor risicokapitaal*, meer specifiek artikelen 205bis tot en met 205novies, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992.

De effecten van een goed ingerichte vermogensaf trek in het model zijn de volgende. Het mitigeert bijvoorbeeld de financieringsdiscriminatie, de subsidie, door fiscale gelijkheid te creëren bij de financieringskeuze. Belastingheffing zou niet langer de beslissing verstoren van een onderneming om investeringen met eigen dan wel vreemd vermogen te financieren. Daar komt bij dat onder een vermogensaf trek het gemiddelde effectieve belastingtarief en het statutaire belastingtarief hetzelfde zijn. Het tarief in de wet is gelijk aan het belastingtarief in het echt. Voor wat betreft marginale investeringsbeslissingen – waar het investeringsrendement gelijk is aan de *opportunity cost* – geldt verder dat het marginale effectieve tarief nihil zal zijn. Belastingheffing zou ondernemingen niet langer sturen naar de beslissing om risicovolle marginale investeringen met schuld te financieren. Tenslotte vermindert een vermogensaf trek het belang van tijdelijke verschillen tussen economische en fiscale waardering. Tegenover bijvoorbeeld een stille reserve staat een lager eigen vermogen en daarmee een lagere vermogensaf trek. Waardetoe name door uitstel van winstneming wordt door een tegenbeweging gecompenseerd. Hetzelfde geldt, omgekeerd, voor waardeafname bij uitstel van verliesneming. Dit haalt de spanning uit het fiscale realisatiemoment en daarmee het economische belang daarvan. Hetzelfde geldt voor willekeurige-afschrijvingsystemen en bedrijfsopvolgingsfaciliteiten.

2.4 'Waar': omzetratio als verdeelsleutel

De derde bouwsteen betreft de grondslagtoerekening. Wat indien onze *Firm A* zijn ondernemersrent ter hoogte van \$600 in een internationale omgeving realiseert? Wat als de resultaten verspreid over landen X, Y en Z zijn behaald? Het huidige heffingsmodel rekent belastbare grondslag geografisch toe aan de productielocatie, de jurisdictie waarin wordt geïnvesteerd. Belastinggrondslag komt ter heffing toe aan het land waar de multinationale onderneming kapitaal en arbeid samenbrengt. In het internationaal belastingrecht spreekt men van de locaties waar de functies worden uitgeoefend. Vanwege de verschillen in effectieve gemiddelde belastingtarieven tussen landen prikkelt het huidige systeem concerns om te investeren in het land met het relatief lagere belastingtarief (*ceteris paribus*). Investeringslocatieverstoringen, belastingconcurrentie tussen landen en belastingplanning door het internationale bedrijfsleven lijken het gevolg. Dit is niet optimaal.

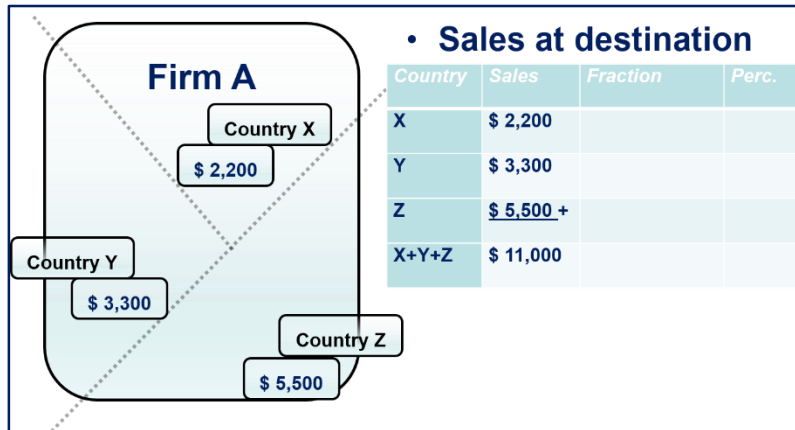
Fig. 6: verdeling \$600 ondernemersrent

Om dit effect teniet te doen is de gedachte om in de *Corporate Tax 2.0* het winstallocatiemodel analytisch om te draaien en belastbare grondslag toe te rekenen aan het land waar het concern zijn producten en diensten effectief afzet. Aanknopning bij de locatie van de afnemer, de marktjurisdictie, de omzet in het bestemmingsland. In het voorgestelde systeem zou de geografische toerekening verlopen aan de hand van een fractionele benadering, gebaseerd op de omzetratio.

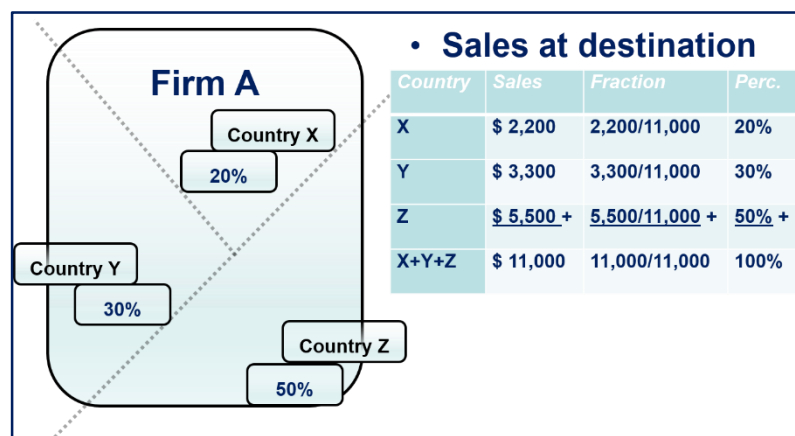
Laten we aannemen dat de *outputs* van onze *Firm A*, de omzet van \$11.000, de som is van verkopen in landen X, Y en Z van \$2.200, \$3.300 en \$5.500. Toepassing van het verdeelmechanisme levert dan sleutels op van $2.200/11.000$, $3.300/11.000$ en $5.500/11.000$.

Fig. 7: toepassing sleutels in verdeelmechanisme

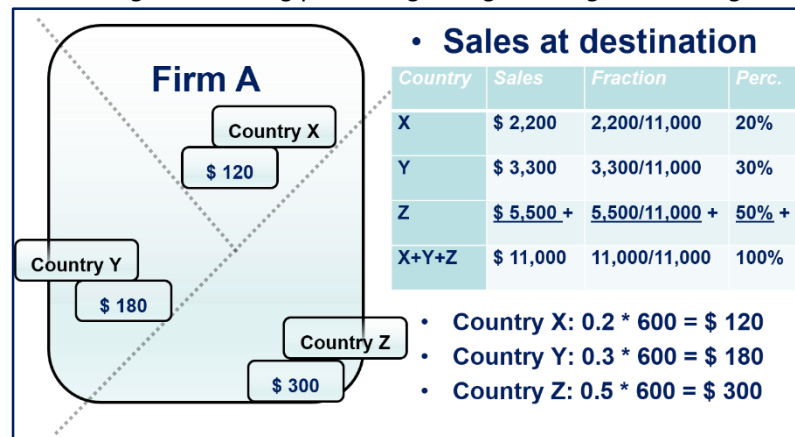
Deze sleutels vertalen zich in verdeling van de belastbare grondslag van \$600, de overwinst, over landen X, Y en Z tegen toerekeningpercentages van 20%, 30% en 50%.

Fig. 8: vertaling sleutels in toerekeningpercentages

Vertaling van deze percentages in bedragen levert vervolgens \$120 grondslagtoerekening op aan land X, \$180 aan Y en \$300 grondslag aan land Z.

Fig. 9: vertaling percentages in grondslagtoerekening

De effecten van een dergelijke stap zijn de volgende. Een dergelijk op de marktjurisdictie ingestoken verdeelsleutel zou mondiale productie-efficiëntie bevorderen. Onder dit verdeelmodel zou het het voor de belastingheffing irrelevant worden waar het concern zijn investeringen geografisch localiseert. Het belastingsysteem zou de investeringslocatie volledig ongemoeid laten. Het zou op neutrale wijze functioneren aan de aanbodzijde. Het systeem zou daarmee een mondiaal efficiënte inzet van productiemiddelen bevorderen. De investeringslocatieverstoringen uit het huidige systeem zouden tot het verleden behoren. Verder zou de grondslag in dit verdeelsysteem geografisch immobiel zijn. Markten zijn niet mobiel, omdat de locatie van de afnemer zich buiten de invloedssfeer van de onderneming bevindt. Concerns kunnen inputlocaties sturen. De locatie van vraag kunnen zij echter

niet beïnvloeden, omdat zij geen controle hebben over hun klanten. De grondslag zou daarmee inelastisch worden. Tariefverschillen zouden wellicht enige invloed hebben op de afzetlocaties, maar zouden naar mijn verwachting waarschijnlijk niet leiden tot een significante fiscaal geïndiceerde schuif van belastinggrondslag naar laagbelastende jurisdicties. Als een afzetlocatie winstgevend is, dan blijft het aantrekkelijk om in die markt te verkopen, ook in de aanwezigheid van een factor die dit belast. Dit effect is afwezig aan de aanbodzijde van inkomensproductie. Een factor die ondernemingsinputs belast, prikkelt tot het schuiven van investeringen in de relatief laagstbelastende staat (*ceteris paribus*), aangezien een dergelijke beslissing tot een reductie leidt in de belastingkost.

2.5 'Hoeveel': belastingtarieven autonoom door jurisdicties vastgesteld

De vierde en laatste bouwsteen is het 'belastingtarief'. De *Corporate Tax 2.0* laat de tariefbeslissing aan de betrokken natiestaat. Door tariefstelling op landenniveau te handhaven, blijven landen soeverein in hun fiscale beleidsbeslissingen en de inrichting van hun staatsbestel. De tariefbeslissing is uiteindelijk een politieke beslissing.

Fig. 10: belastingtarieven in landen X, Y, Z

Laten we nog eenmaal terugkeren naar ons concern *Firm A*. Zijn wereldwijd behaalde ondernemersrent ter hoogte van \$600 is verdeeld over landen X, Y en Z voor de bedragen \$120, \$180 en \$300. Laten we aannemen dat landen X, Y en Z belastingtarieven hanteren van 22%, 25% en 28%.

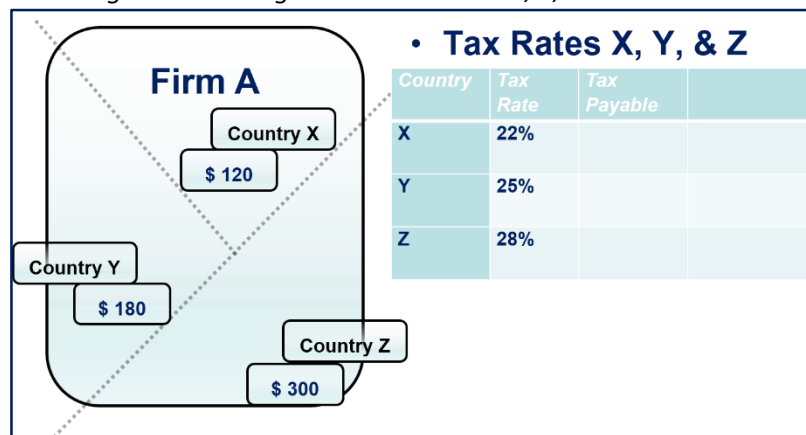
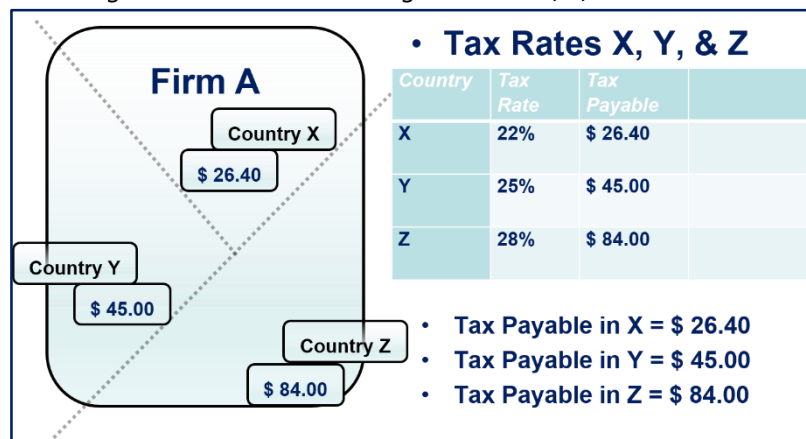

Fig. 11: te betalen belasting in landen X, Y, Z

Dan levert dat vervolgens een te betalen belasting in deze landen op ter hoogte van \$26,40 in X, \$45,00 in Y en \$84,00 in Z. Daarmee is het verdelingsproces afgerond.

De effecten, al met al, zouden zijn dat landen soeverein zouden blijven op het gebied van de belastingheffing van multinationale ondernemingen. De belastinggrondslag zou

immobiel en inelastisch zijn. Investeringslocatieverstoringen zouden tot het verleden behoren. Marktneutraliteit zou echter niet volledig worden bereikt. Onderlinge tariefverschillen zouden afzetlocatieverstoringen meebrengen. Dergelijke 'tanken-aan-de-grenseffecten' zullen vermoedelijk sterker zijn in grensregio's. Deze zouden kunnen worden gemitigeerd met vergroting van het geografische gebied waarbinnen dezelfde tarieven gelden, of, wanneer dit niet haalbaar zou blijken, tot het overeenkomen van tariefbandbreedtes, bijvoorbeeld binnen de Europese Unie of de Noord-Amerikaanse Vrijhandelsassociatie ('NAFTA'), etc.

3 Afsluitende opmerkingen: Corporate Tax 2.0 – utopie of kanshebber?

Corporate Tax 2.0: is zij kansrijk of vormt zij slechts een utopische droom? De tijd zal het uitwijzen.

Niettemin, er zit een element in het model waardoor het best eens kans zou kunnen maken. Het model geeft landen of regio's (Europese Unie, Noord-Amerikaanse Vrijhandelsassociatie, etc.) namelijk een stimulans om over te stappen. Overstappen zou de concurrentiepositie van dit land of deze regio versterken ten opzichte van andere landen en regio's. Het zou investeringen aantrekken en economische groei aanwakkeren. Zou een land of regio besluiten over te stappen naar een overwinstbelasting die de belastinggrondslag toebedeelt aan de marktjurisdictie, dan zou dit land of deze regio relatief aantrekkelijker worden als investeringslocatie en daarmee investeringen aantrekken. Als de eerste overstapper economisch en geopolitiek relevant zou zijn, zouden andere landen niet veel keus hebben dan te volgen. Dit zou een sneeuwbaaleffect op gang kunnen brengen met als gevolg dat de werking van de belastingssystemen in hun onderlinge wisselwerking met iedere toetreders steeds neutraler zou worden.

Realistisch? Misschien niet, misschien wel. De ontwikkelingen in de Verenigde Staten richting *sales-only apportionment* – een geografische verdeling van heffingsgrondslag louter op basis van behaalde omzetverhoudingen – binnen de winstbelastingssystemen van de Amerikaanse Staten laten zien dat een dergelijk proces van spontane coördinatie niet ondenkbaar hoeft te zijn. Toen één Staat, Iowa, daarmee begon, volgden anderen uit eigenbelang; een proces dat tot vandaag voortduurt. Een vergelijkbare beweging zou zich mondiaal kunnen herhalen.

Een transformatie van het huidige model, gericht op het oorsprongland, naar het alternatief model, gericht op het bestemmingsland, zou een herverdeling van belastingopbrengsten tussen landen kunnen meebrengen. De effecten laten zich lastig, zo niet onmogelijk, inschatten. Deze zouden afhangen van toekomstige gedragseffecten die zich niet of heel moeilijk laten voorspellen. Daarnaast lijkt het antwoord op de vraag welke landen zouden 'winnen' en welke zouden 'verliezen' te liggen in hun 'binnenlandse-winst-staat-tot-binnenlandse-omzetverhoudingen', *ceteris paribus*. Gedragseffecten daargelaten lijkt het dat belastingparadijzen tegen een vermindering van de belastingopbrengsten zouden aanlopen. Reële economieën en markten zouden wellicht worden verblijd met een toename van belastingopbrengsten.